

Nr 54 Augusti 1993

Redaktör
Kjell Risberg
063-304 42

Box 418
831 26 ÖSTERSUND
Pg 28 91 92 - 7

Armfelts släde

Det är nu dags att ompröva historien om den armfeltska släden i vilken general Carl Gustaf Armfelt skall ha färdats under det olycksaliga nyåret 1718-19.

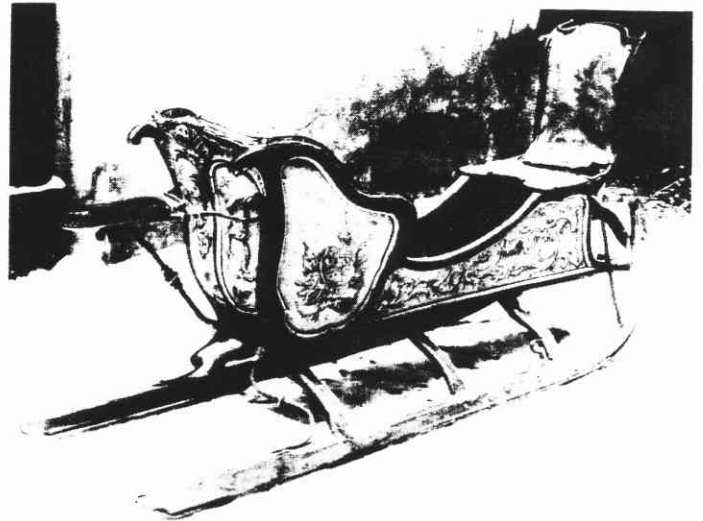
I en artikel i Östersunds Postens julnummer 1933 har Anna Werner berättat om släden, som hon även besett under ett besök vid Åbo slottsmuseum.

Min historiska nyfikenhet gjorde att jag själv tog färjan över från Stockholm till Åbo, sommaren 1991, för att följa i karolinerna Armfelts spår och få fram lite mer fakta om honom. Förutom besöket på Åbo slott samt i domkyrkan med Karin Månsdotters och flera svenska fältherrars sarkofager, var mitt mål att uppsöka de gårdar i sydöstra Finland, som Armfelt hade ägt.

Gården Liljendal där Armfelt avled 1736, liksom hans grav vid kyrkogården i Pernå, var ett givet mål för min "utflykt". Färden utsträcktes sedan till Villmanstrand (Lappenranta) och Olofsborgs fästning vid Nyslott, med all dess anknytning till den svenska storhetstiden.

Nu åter till Åbo slott och Armfelts släde:

Släden är enligt Åbo stads historiska museums katalog såld omkring 1900 av expeditionschefen i S:t Petersburg Carl Alexander

"Armfelts släde" Åbo landskapsmuseum. Foto: G Welin 1937

Armfelt, med uppgift att den tillhört Carl Gustaf Armfelt, död 1736. Stilhistoriskt tillhörde dock släden mitten av 1700-talet. I muséets katalog är släden försedd med två olika dateringar: dels att den är från början av 1700-talet, del att den är från 1750-60-talet. Det senare verkar mest sannolikt, all den stund dess form och dekorationer så uppenbart representerar rokokon. Det kan därför inte vara den släde som general Armfelt använde vid förflyttningen från Norge 1718-19. Möjligen kan han ha skaffat den efter hemkomsten till Finland åren före sin död.

För den som är praktiskt lagd är det väl ganska uppenbart, vid en studie av bilden av släden, att den knappast han ha varit användbar i obanad fjällterräng och under svåra väderleksförhållanden.

Bengt Brügge

Artikeln har tidigare varit införd i "Fältjägaren".

Utdrag ur INFORMATION från SVAR

Maj 1993

Konvertering av domboksrollarna

Arbetet fortsätter enligt plan och sker i Junsele. Stockholms län konverteras efter Svea Hovrätt. Vi kommer fortlöpande att lämna information om färdiga mikrokort.

Kyrkoarkivkataloger - revidering fortgår

Arbetet pågår kontinuerligt och nu har katalogblad för Göteborg och Bohus län samt Älvsborgs och Skaraborgs län kunna skickas ut. Nu är Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län under arbete. Därefter återstår Östergötland, Stockholms län och stad, Malmö, Kopparbergs och Jämtlands län. De två sistnämnda får vänta till hösten 1993.

NYTT MATERIAL

Mikrofilmning pågår:

Kompetteringsfilmning för Vadstena landsarkivdistrikt fortsätter. Avser kyrkoarkiv och kommer att syans i de reviderade länslistor som är på gång. Mikrofilmning av SCB-utdragen ur födda, vigda och döda 1860-1897 - här skall en omfilmning göras av vissa län runt Stockholm. Dessa har låg läsbarhet idag och det är vår förhoppning att läsbarheten ska vara bättre i den nya utgåvan.

Mantalslängder

SVAR kommer att konvertera ca 400 rullfilmer av mantalslängder för Riksarkivet. Detta arbete har ännu inte påbörjats men beräknas ske under 1993.

Landsarkivet i Uppsala

Landsarkivet har nu flyttat över i sina nya och större lokaler vid Dag Hammarskjölds väg, något mer än ett stenkast söderut från slottet, där man huserat i 190 år.

FRÄNSTA

Anläggningen i Fränsta för mikrofilmning av folkbokföringshandlingar är nu igång efter högtidlig invigning.

Man har nu mikrofilmats kyrkoarkiven för de flesta församlingarna i Västernorrlands län och är på god väg mot Västerbotten.

Om Lillsjöhögen

... kåserade Anders Frändén vid föreningens träff den 3 april. De två första nybyggarna kom till trakten och började med sin nyodlingsverksamhet 1752 på Kiärndalslandets kronoavradsland öster om Sännån. Namnet Lillsjöhögen möter man första gången i 1777 års dombok. Väster om Sännån på Svanamyrlandet avvittrades senare två kronohemman.

I husförhörslängderna kring 1800 finns några torparfamiljer uppgivna. Några av torparna var dragoner. Byn bestod då av fyra gårdar av vilka tre finns kvar än i dag.

Anders berättade om nybyggarnas problem och om byns utveckling fram till våra dagar. Han kunde berätta om släkter, enskilda personer, soldater och jägare. Som avslutning överlämnade han till föreningen den hembygdsbok om Lillsjöhögen som han författat tillsammans med en grupp bybor som i studiecirkel forskat i ämnet.

Föredragshållaren avtackades med varma applåder.

Ingvar Augustén

ÅRSMÖTET

Den 13 mars var det dags för årsmöte igen.

Före årsmötesförhandlingarna kåserade fjärils- och hembygdsforskaren Harald Eriksson om Hucksjöåsen, en gård i Hällesjö som bildats på avradsland till tre hemman. Första gången gården omnämns i kyrkböckerna är 1768 då folket gick över Lillsjöhögen, Stugun, till Hucksjöåsen och bosatte sig där. Han berättade om svårigheterna med nyttjanderätten - tvisster och rättgångar mellan bönder och torpare. I Hälletjärn togs på den tiden upp myrmalm som rostades på plats och fraktades till byn för vidare behandling. Harald Eriksson visade också en serie vackra bilder från gården, bl a dess äldsta hus från 1770, nu renoverat. Fåglar och blommor ingick även i bildserien.

Årsmötesförhandlingarna

... leddes av vår ordförande och protokollet fördes av Ingvar Augustén.

Ingvar Augustén, som avflyttat från länet, avgick ur styrelsen och ersattes av Herbert Hemmingsson (tidigare suppleant). Ny som suppleant blev Arne Dahlin. Vårdninnor blev Inga Rosell och Signe Strömberg. Se vidare på annan plats i medlemsbladet.

Stadgeändringen, som innebar införandet av hedersmedlemmar, godkändes i en andra läsning. Som föreningens första hedersmedlemmar valdes senare under årsmötet Axel Grinde och Birgit Wikström. På styrelsens förslag beslöts om oförändrad medlemsavgift för år 1994, dvs 70 kronor för fullbetalande medlem och 30 kronor för familjemedlem och ungdomsmedlem under 25 år.

Red

Gränsträff den 15 maj 1993

Den traditionella gränsträffen ordnades i år i Östersund. Ett 75-tal deltagare kom - de flesta från grannlandet. Vid välkomstkaffet på Landsarkivet informerade Kjell Hoffman om arkivet - dess bestånd och verksamhet. Därefter var det dags att gå över till museet där Kajsa-Greta Tofelt kunngjort och engagerat guidade i utställningen "Den svenska historien". Huvuddelen av utställningen handlade om vår dansk/norska period.

Lunchen intogs sedan på Ösbergsgården där Erik A Egervärn sedan kåserade om sin soldatforskning, bl a om hur han kunnat engagera högstadieeleverna i ett sådant projekt.

Dagen avslutades med en stunds överläggningar kring gemensamma frågor.

Red

Register-register

Sveriges Släktforskarförbund har, genom anslutna föreningar, inventerat registrering av kyrkböcker. En första utgåva, i form av två mikrokort (120 sidor) har nu utsänts till föreningarna.

De första rutorna på korten innehåller utförliga anvisningar, var registren finns osv.

Föreningens två kort finns nu på Landsarkivet (expeditionen). De kan också köpas från Släktforskarförbundet och kostar då 50 kronor för medlem och 95 kronor för icke medlem.

Red

Handskriftsläsning

Om intresse finns har Kjell Hoffman lovat försöka ställa upp med en kurs under förvintern 1993/94. Kursen omfattar 4 dagar under två veckoslut.

Anmäl intresse till sekreteraren, tel 063-304 42.

PÅ JAKT EFTER NELS MOBERG

Till föreningen kommer då och då förfrågningar från Amerika - ofta förmedlade av SVAR eller Landsarkivet (ÖLA). En sådan förfrågan kom från mr Mark Moberg, som var på jakt efter sina svenska anor. Utgångspunkt för "anjakten" var Nels Moberg, född i Östersund den 22 juli 1845, skraddare och utvandrad till Amerika 1870.

En efterlysning i medlemsbladet gav inget resultat varför jag tog på mig att försöka hjälpa mr Moberg.

Första kontrollerna gav ingenting:

- inga gossebarn föddes i Östersund den aktuella dagen
- ingen Nils Moberg föddes i länet den dagen
- ingen Nils Moberg, f 22 juli 1845, har varit bosatt i Östersund.

Allt detta var ganska lätt att konstatera i ÖLA:s olika register.

Nästa steg blev att titta i emigrantregistren. Petterssons emigrantregister innehåller ingen Nils Moberg och heller ingen född den 22 juli 1845.

Men många jämtar utvandrade via Trondheim. På Landsarkivet finns en renskriven "skeppslista" över emigranter via Trondheim 1867-1890. Bland utvandrarerna 1870 fanns här en Nils Nilsen Moverare från Undersåker vars ålder (25 år) stämde.

Åter till ÖLA:s kortregister över födda. Här fanns en Nils Nilsson född den 22 juli 1845 i Kall. Fadern hette Nils Johansson Moverare, Rislägden, Kall.

Husförhörslängderna visade att Nils Nilsson Moverare, syskonen och föräldrarna utvandrade under åren 1870-1874.

Jag meddelade mina resultat till mr Moberg och föreslog att man vid ankomsten till Amerika bytt Moverare mot Moberg. Moverare är

kanske svårt att "översätta" till engelska.

Mr Moberg lät sig inte övertygas utan ville ha belägg för att Nels var skraddare.

Någon sådan uppgift kunde jag inte hitta. Han stod hela tiden noterad som "Arbetare" i husförhörslängderna.

Lösningen

Eftersom vi har stuga i Kall har jag Gösta ullbergs bok om denna fjällsocken. Där fanns ett kapitel "Från Moverars i Kall till Worthington i Amerika". Kapitlet handlade om "mina" Moverare alias Moberg. Det direkta beviset fanns i följande meningar: "År 1870 emigrerade Moverares barn, som då antogo namnet Moberg, till Amerika där de blevo farmare. Efter 4 års förlopp togo de föräldrarna till sig." Bevis på namnbytet fanns i ett brev från Amerika till en granne i Rislägden. Kommen så långt var det lätt att meddela mr Moberg flera släktled. Oscar Löding har i boken "Torpen under Huså bruk och de som där bodde" redovisat släkten Moverare ner till slutet av 1600-talet. Inte nog med detta. Genom kontakt med Kalls porträttarkiv kunde jag förse mr Moberg med bilder på hans utvandrade Moverare. Bilderna är alla tagna i USA och skickade till grannar Kall. En lustig sak: Av fotografierna är ett i helfigur - det som föreställer skraddaren Nels Moberg. På en bystbild syn ju inte "skradderiet".

Lärdomar

- Uppgifter från Amerika får inte tas alltför bokstavligt. Östersund visade sig vara Kall och skraddare blev han troligen sedan han kommit till Amerika.
- Sak samma gällde "skeppslistan" från Trondheim. Undersåker var Kall.
- Namnbyte vid emigration måste man ha i åtanke.
- Studera hembygdsböcker och d:o krönikor. Det är inte ovanligt

att man där berättar om utvandrande sockenbor.
- Kolla vad andra redan gjort.

Mr Moberg skickade 100 dollar, som efter avdrag för direkta utlägg, gick till jubileumsfonden.

Kjell Risberg

PRESSGRANNAR

Medlemsblad 2/93

(Släktforskare i Uppland)
Bernt Karlsson skriver om "Ödestimmen vid Jerpset" den 25 maj 1808 då en svensk trupp om 28 man överraskades och i huvudsak tillfångatogs av norrmännen.

Diskulogen nr 29

Presentation av Rotemansarkivet, som innehåller uppgifter om Stockholmarna 1878-1926.

Släktdata nr 2/93

Projektet "Världens största släktforskningsdatabas" (monererna).

ALIR-anor nr 2/93

(Söderhamn)
Sigfrid Olsson berättar om det tragiska slutet för en grupp "erikjansare" från Mo.

An-siktet nr 2/93

(Folkare slf)
Göran Johansson härleder namnet Rothof och berättar om kronoinspektören Lorents Rothof, f 1624, och hans barn.

Genklang nr 1/93

(Ovansiljans slf)
Torbjörn Näs jämför släktforskningsprogrammen Disgen och HOLGER.

Nr 3/93

Att vallonerna kom till Sverige under 1600-talet är allmänt känt. Mindre känt är att svenska valloner flyttade till Frankrike och Tyskland. Olof Cronberg har med bistånd av forskarkollegor, sammanställt en lista över några utvandrande svenska valloner. Anita Carlsson berättar om sitt första intensiva år som släktforskare.

"Våra estländska förfäder" är titeln på en artikel av David Papp. Artikeln handlar om de flyktingar av estländskt allmogestånd, som

under 1700- och 1800-talet flydde till Sverige.

Ann-Margrets (Valsjöbyn) anor utreds av Bo Lindwall.

Svenska litteratursällskapet i Finland har bl a gett ut fem släktböcker med svenska kultursläkter i Finland. I artikeln, skriven av Håkan Skogsjö, räknas upp de släkter som utretts. Dessutom innehåller häftet flera bokrecensioner och många efterlysningar.

Red

Efterlysningar

Dahlin

Bland mina anor finns en **båtsman** Erik Persson Dahlin, född 1776-09-27 i Kall. Fadern hette Pehr (Petrus) Ersson Dahlin, född 1748-08-11 i Åre och troligen bostad i Böle, Kall. Finns någon som vet mer om dessa personer?

Margit Nordlöf
Allsta 322
870 23 Noraström

Åström från Undersåker

Liksom många andra pensionärer ägnar jag mig åt släktforskning och intresserar mig bl a för släkten Åström från Undersåker, närmare bestämt ättlingar och förfäder till Rickard Olsson, f. 1818-06-07, d. 1891-07-05, och hans hustru, barnmorskan Katarina Persdotter, f. 1822-05-22, död 1905-11-11. Min morfar Jon R:n Åström var en av deras söner. Rickard Olsson var torpare och arrendator under Prästgården, bl a i Slagsån.

Jag söker nu kontakt med personer med samma intresse.

Jon-Gunnar Jardal
Roslagsgatan 13
113 55 Stockholm
08-15 24 53

- Du - vad är kultur?
- Det är något man putsar
möbler med!

Släktforskning kan bidra till ökad förståelse för den biologiska arvsmassan. Men det är också lite oroande. Om man spårar sin släkt tillräckligt långt tillbaka dyker det alltid - förr eller senare - upp en bydåre.

Kongsa i Nyland

Släkten Hedin är stor här i Undersåker.

År 1664 uppläts kronogodset Nyland till boställe åt kappelanen (komministern) i Undersåker. Där bodde sedan den ena komministern efter den andre ända fram till 1880. År 1881 antog man i stället en arrendator att sköta gården. Det blev då Olof Hedin, f 19/4 1826, från Rösta, som blev den förste av tre generationer Hedin på Nyland.

Olof var gift med sin kusin Anna-Brita, f 1831. Om henne står följande i Adler-Ridderbergs släktkrönika, del 4:

"Anna-Brita Hedin, äldsta dotter till Olov Hedman och Stina Johansdotter i Gilleråsen. Hon arrenderade jämte sin make komministerbostället i Nyland, Undersåker.

Anna-Brita var en välväxt, kraftig och tilltagsen kvinna. Dessa egenskaper renderade henne namnet **Kongsa**, vilket inte betyder drottning utan snarare kung. Hon levde till 1896 och fick således vara med om och se hur samhället växte upp vid sulfitfabriken i Järpen. Där fanns alltid avsättning för de produkter hon och hennes grannar hade till övers, såsom mjölk, potatis, ost och smör. Kongsa ordnade då med varuförmedling från Undersåkersdalen på det sättet att hon med häst och vagn eller släde samlade ihop varorna och körde ner till fabriksamhället. Språklådan hade hon alltid med sig som krydda på affären".

Hennes make sålde mycket potatis och kallades därför **Per-Kongen**, säger en sentida ättling av Hedinsläktet. Kongen och Kongsa i Nyland.

Den siste Hedin på Nyland slutade med arrendet 1951 och flyttade till Nyland i Ångermanland. Arrendet på Nyland fortsatte ytterligare c:a 20 innan marken såldes till folkhögskolan och bostället är borta för evigt.

Gun Mårtensson i Moänge

HÖSTENS PROGRAM

12 september ! SÖNDAG !

Utflykt. Curt Lofterud berättar under rubriken "Jämtlands historia speglad i Alsenbygden". Bilägare och medresande samlas på Artillerigatan, ovanför biblioteket, kl 12 för färd till "Glösbäcksparkeringen", som ligger c:a 500 meter längs Lungretvägen. Utrusta dig för promenad i tåliga skor och tag med matsäck. Promenadens längd anpassas efter väder och ork. Ett arrangemang för hela familjen.

9 oktober kl 13.00

Gustaf Ankarcrona kåserar om "Postens historia i Jämtland".
Lokal: K-Konsults Cafeteria (se nedan).

13 november kl 13.00

Nils-Erik Eriksson, Sveg har lovat komma och presentera något ur sin härjedalsforskning. Mer om detta i nästa medlemsblad.
Lokal: K-Konsults Cafeteria, Frösövägen 3, ingång från nersidan. Till K-konsult tar man sig:
* med buss 1, 3 eller 4 till hpl Trädgårdsvägen.
* Till fots över gångbron.
* Med bil. P-platser finns.
Om du har svårigheter att ta dig till träffarna - hör av dig till styrelsen så skall vi försöka ordna bilskjuts från centrum.

Red:s ruta

Nästa nummer av medlemsbladet beräknas utkomma kring månads-skiftet oktober/november. Manus senast 15 oktober.

Tema: GÄSTGIVARE

FÖRENINGENS FUNKTIONÄRER 1993

Ordförande:

Ingmar Bergström, Regementsg 9,
831 41 Östersund 063-121978

Kassör:

Wido Lith, Räntmästarvägen 6,
832 00 Frösön, 063-128961

Sekreterare:

Kjell Risberg, Ängsvägen 13,
830 43 Ås 063-304 42

Övriga ordinarie:

Bengt Brügge, Älgstråket 7,
831 43 Östersund 063-121424

Bror Halvarsson, Stabsgränd 16,
831 38 Östersund 063-112146

Herbert Hemmingsson,
Violgången 6, 831 61 Östersund
063-112727

Kjell Hoffman, Storgatan 15,
831 30 Östersund 063-124215

Suppleanter:

Harald Bergwik, S Gröngat 31 B,
831 35 Östersund 063-101270

Arne Dahlin, Norra Gröngatan 6,
831 41 Östersund 063-100525

Maria Nilsson, Artillerigat. 7,
831 35 Östersund 063-110939

Revisorer:

Nils Dahlberg, Regementsgat 30,
831 35 Östersund 063-110821

Alva Sundgren, Mjällevägen 11,
832 00 Frösön 063-126126

Revisorsuppleant:

Ingvar Augustén,

Valberedning:

Elis Svensson, Hara 2208,
840 43 Hackås 063-410 21

Birgit Wikström, Regementsg. 19
831 41 Östersund 063-113421

Mary Bergström, Regementsgat 9,
831 41 Östersund 063-121978

Värdinnor:

Inga Rosell, Frimans väg 193,
832 00 Frösön 063-430 14

Signe Strömberg, Odensalagat 32
831 45 Östersund 063-122648

Redaktionskommité:

Kjell Risberg, se ovan.

Hans Jacobsson, Regemenstsg. 1,
831 41 Östersund 063-115649

Elis Svensson, se ovan.